

IV.

Noget om Præstedragten i ældre Tid.

Ved *Holger Fr. Rørdam.*

Om det ovennævnte Emne lod sig samle adskillige Oplysninger dels udaf ældre Lov- og Synodalbestemmelser¹⁾, dels ved Sammenligning af en Række Præstebilleder fra ældre Tid. Her skulle vi dog indskrænke os til Meddelelse af nogle Vedtægter fra Midten af det 17de Aarhundrede, hentede fra det ovenfor S. 103 flg. omtalte Haandskrift i Universitetsbibliotheket.

Som D. Jesper Rasmussen Brochmand, Biskop udi Sjælands Stift, adskillige Gange i sin Monitis havde klaget over Præsternes Overdaadighed i Klædedragt og Gjæstebuder, og forestillet dem, hvor ilde det mishagede Hs. Kgl. Majestæt: saa formaaede han Provsterne og Præsterne Ao. 1649 til at gjøre sig en Vedtægt angaaende Tarvelighed i Klædedragt og andet. Provsterne og Præsterne i Sjælands Stift vedtog da imellem sig selv indbyrdes disse følgende Poster at ville rette sig efter:

I. Præsterne skulle alle gaa i præstelig Dragt efter Ordinansen, i Huse og uden Huse, i By og uden By.

II. Præsterne skulle ikke bruge Bonneter af over-skaaren Fløjel.

III. De store, tykke og lange Kraver skulle nedlægges og afskaffes af dem, som brugte dem.

IV. Ned ad Præstekjortelen skal ikke bruges slet eller blommet Fløjel eller Atlask, Damask eller blommet Tøj.

V. Samarier maatte ikke stafferes med Border og Knapper.

¹⁾ Se t. Ex. Danske Kirkelove I, 83. 100. 128. 466—7. 476. II, 13. Ny kirkehist. Saml. V, 32. 37. 44. 48. 53. 55.

VI. Til Klæder skulle Præsterne ikke bruge Fløjel, fin Atlask og Damask og saadant Dyrkjøb.

VII. Præsterne skulle i alle Maader for deres egne Personer elske og bruge al Tarvelighed.

VIII. Præstekvinder og Døtre skulle ikke bruge Fløjels-trøjer eller Silkeskjorter eller Guldkjæder eller Smykker, men foregaa andre med Tarveligheds Exempel.

IX. Præsterne paa Landet, som have deres Døtre i Kjøbstederne, skulle tilholde dem at holde sig tarveligen efter Borgerstand i brugelig Dragt, og i Besønderlighed ikke optage ny Moder, eller andre derudi at efterfølge.

X. Præsterne skulle holde en tarvelig Moderation med deres Brylluper, som Høj-Øvrighed derom anordnendes vorder.

XI. Belangende Begravelser, da baade i Kjøbstederne og paa Landet med Ligkisten at holdes efter Kongens Forordning, og alle Begravelses-Gjæstebud i Kjøbstederne at være afskaffede. Men paa Landsbyen, dersom Herreds-præsterne følge Liget, og af dem¹⁾, som have langt hjem, da dem at gives et tarveligt Maaltid.

Hertil kan føjes følgende ret mærkelige Forordning fra Christian V's Tid, om at uordinerede Personer, som stedtes til at prædike, skulde iføres Præstedragt:

Christian dend Femte (osv.). Vor Naade tilforn. Eftersom vij erfahre, at en deel unge Persohner, som endten for øvelse schyld eller och j andre maade dennem med Predicken lader høre, sig paa somme Steder udj fremmet Habit och Klededragt paa Predickestoelen op-træder, huor af Meenigheden sig ofte kunde forarge: Da er voris allernaadigste villie och befalling, at du dend An-ordning der i Stifed giører, at huo her efter begierer at predicke, dend da imidlertiid sig i prestelig Habit ifører.

¹⁾ D. e. og dersom der er nogle af dem.

Der med scheer vor villie. Befallendes dig Gud. Skrefvet
paa vort Slot Kiøbenhafn dend 31. Martij Anno 1674.
Vnder vort Zignet.

Christian.

Griffenfeld.

Udskrift: Os Elskel. Welærwerdige Docter Niels
Bang, Superintendent ofver Fyens Stigt.

Paategnet: Allerunderdanigst læst udi almindelige
Provstemode den 29. April 1674. Allerunderdanigst læst
udi almindelig Provstemode i Mariboe d. 14. May 1674.

Orig. i Fyns Bispearkiv, Stiftets alm. Breve 96. Lignende Breve
udgik vistnok ogsaa til de øvrige Stifter.

Hertil kan passende knyttes en Synodalbestemmelse,
udstedt af Biskop Kingo (Synod. verna Othin. 1684, 9 April).

Saasom adskillige Studiosi bruger besynderlig Klæde-
dragt, gaa med Kiltelatte, Kaarder og affarvede Klæder,
som deres Orden ikke sømmer, da ville Dñi Præpositi og
Præsterne advare dem, som i deres Menigheder sig op-
holder, at det er imod Kongens Lov, og at de retter saa-
dant, saa fremt de paa Prædikestolen sig agter at lade
bruge.

Eftersom en Del Præster baade i Kjøbstederne og
paa Landet uden Forskjel lader Studiosos prædike, enten
de have deres Attestats og Demis eller ej, saa ville Dñi
Præpositi samtlige deres Herredsbrødre alvorligen formane,
at de imod Kongens Lov [det] ingenlunde tillader, med
mindre de derfor tilbørlig vil sættes til Rette.

Fyns Bispearkiv, Stift. alm. Breve 213.

Endelig skal anføres en lille Notits, som Pastor
S. Nielsen har meddelt os af Baarse Kirkes Daabsregister
for 1781.

Anna, en Datter af Præsten Jens Tvede og Mar-
garetha Sejersløv i Baarse, er fød d. 31te Oktober om

Morgenen tiilig Kl. 2, blev hjemmedøbt den 7de November og kom i Kirke den 28de Nov., da Herr Proust Ditzel læste over Barnet, og Fadderne vare: Madam Petersen og Jomfrue Malling, Herr Petersen, Herre til Engelholm, Herr Peter Petersen, Herr T. R. Høyer, Informator og Candidatus S. S. Ministerii, alle fra Engelholm, Forvalteren H. C. Tvede og bemældte Jens Tvede; og som Tilskuere: Ammen Bodil Jensdatter, om det behøvedes at tysse Barnet med Patte, og en forklædt Præst i en hviid skidden Roque-laure.

Vistnok er ovenstaaende Tilførelse til Kirkebogen skøt ved Degnen, der i Randen har tilføjet: »Konen gik sans façon i Kirke Dom. 1 Advent.« Hvad den forklædte Præst i den besønderlige Dragt havde at gjøre, kunne vi dog ikke gjætte.
